

Nakon luka i strijele muškarci su na sebe mogli svrnuti pažnju i nečim što je ženama itekako dobro poznato odjećom!

Tekst: Mia Mirković

Fotografija: Siniša Uštulica, Blue Studio

Muška moda kroz povijest

Muška moda je oduvijek bila u sjeni ženskih modnih izričaja. Žene su voljele haljine, volane, šešire te se pomalo kapriciozno i smjerno kitile nakitom, šeširima, rukavicama i suncobranom. Žene su oduvijek dominirale u području odijevanja, uvijek nastojeći biti ispred muškaraca, uvjerenе da su

modni trendovi rezervirani samo za njih. No, vrijeme je prolazilo, sve se mijenjalo i muškarci nisu željeli ostati izvan modnih zbivanja. Od cilindara, frakova, neizostavnih džepnih satova, odijela i kravata pa sve do tenisica i traperica muška se moda s vremenom intenzivno mijenjala. Ustvari, mijenjali su se samo dezeni, način šivanja i nošenja pojedinog odjavnog predmeta

jer - moda je ostala moda. Mijenjala se samo u smjeru kojim je muškarac mijenjao svoj društveni status i položaj, uvijek snažno pod utjecajem vanjskih odrednica.

Krenimo redom i zavirimo u daleku prošlost, ako ni zbog čega drugog, onda kako bismo se i sami uvjerali da i muška moda ima svoju dugu povijest, svoje stilove, previranja, stilske

Odijela Martin Arbanas

izlete, kreatore i, naravno, neizostavne sljedbenike; zvali se oni lordovi, gospari, džentlmeni, mačo muškarci, šminker ili kako ih sve već ne etiketiraju.

Koža, krzno, platno

Svojim nastankom i povijesnim preinakama odjeća nije služila samo za zaštitu tijela, nego je bila nositelj mitskih značenja, religijske simbolike te socijalna odrednica koja je u sebi nosila određenu simboličku komunikaciju. Prva odjeća izrađivala se od raznih prirodnih materijala, kao što su koža, krzno, lišće i trava. Najvažniji razlog zbog kojeg je odjeća stvorena bila je potreba prvih ljudi da se zaštite od snijega, vjetrova, kiše i hladnoće.

Tako je bilo u početku, no s vremenom je sve postalo mnogo kompliciranije. Obična kožna ili krznena prekrivala evoluiraju iz stoljeća u stoljeće i polako se pretvaraju u nešto što se danas jednostavno zove – moda. Biti drugačiji, imati nešto posebno očito je zanimalo i naše pretke, iako riječ moda i pomodarstvo nikako ne pripadaju ljudima spilja, zemunica i iglua.

Moda se javlja u trenutku kada odjeća postaje objekt za postizanje stanja posebnosti, neobičnosti, u trenutku kad pojedinac postaje biće svjesno različitosti u svemu, pa tako i u

odijevanju. Nakon luka i strijele muškarci su na sebe mogli svrnuti pažnju i nečim što je ženama itekako dobro poznato – odjećom!

Kao i ženska, i muška je moda nastajala postupno; razvijala se i mijenjala, nastojeći biti drugačija, a svako je razdoblje imalo svoj modni pečat, odnosno stil.

Odjeća kakvu su nosili, primjerice, stari Egipćani bila je lagana i oskudna, napravljena od lanenog platna i njezin prvobitni oblik nije se mijenjao stoljećima, ali se zato obogaćivao raznim maštovitim ukrasnim detaljima. Ugledni Egipćani umatali su tijelo u vrlo fine tkanine, dok su robovi nosili pregače oko pasa jednostavna i gruba materijala baš poput njihova svakodnevnog života. U antičkoj Grčkoj na cijeni je laneno platno, a u antičkom Rimu glavni predmet muške odjeće bile su toge i tunike.

Srednji vijek i doba feudalizma ogledali su se u pretjeranim stilovima nastalim na francuskom dvoru. To je razdoblje bogatih odjevnih predmeta, kratkih tunika širokih rukava i s volanima te duguljastim, šiljastim muškim cipelama. Za razliku od njih, ali i silom prilika, seljaci su bili inventivniji tkajući i osmišljavajući iznimno kolorističke uzorke vlastitih tkanina. U doba renesanse, tj. od 14. stoljeća u Italiji pa do 16. stoljeća u ostatku Europe, priča o muškoj modi pripadala je Talijanima koji su se voljeli kititi i razmetati. Obožavali su nositi najbolju i najskuplju odjeću koju su si mogli priuštiti. Bilo je tu raskošnih tkanina, zlatnog veza, bogato ukrašene svile, damasta i brokata, obavezno crvene boje. Ali u 16. stoljeću Španjolci preuzimaju dominantnu ulogu u modi. Svjetle boje i lepršave linije zamijenile su ukočena i stroga ekstravagancija i tamne boje. I onda opet promjena pa se moderni muškarci s početka 17. stoljeća vraćaju prirodnom izgledu. Englezi i Nizozemci diktiraju tipičnu odjeću tog doba - šeširi koji završava u obliku šećerne trske, jednostavni bijeli ovratnik i ogrtač s kapuljačom! Ta se kombinacija uspješno i brzo širi čak do američkog kontinenta!

Napokon odijelo i šivaći stroj

Polako, ali sigurno - nakon vrpce, volana, perja i tko zna čega sve ne - muška se odjeća okrenula jednostavnosti i nosivosti. Muškarci su odahnuli jer osmišljeno je ono što danas nazivamo odijelom! A odijelo zapravo potječe iz Velike Britanije, i to iz ranog 17. stoljeća, odnosno viktorijanskog doba, a u raznim varijantama razvijalo se sve do kraja 19. stoljeća. Otmjenost, jednostavnost i elegancija u odjevnoj kombinaciji za sve prilike, sve je to u otkriću muškog odijela stalo nasuprot dotadašnjoj modi prepunoj neudobne i nepraktične odjeće, pune ukrasa i pretjeranih dodataka. Napokon, rekli su muškarci jer su dobili ono što oduvijek htjeli. S malo mašte i bez velikog truda mogli su izgledati i otmjeno, i sportski, i moderno, i lijepo, i poslovno...

U 18. stoljeću aristokracija i bogato građanstvo europskih država vjerno prate modu, odnosno sve što se nosi u Parizu. A nosilo se odijelo koje se sastojalo od kaputa koji je sprijeda imao nizo-

Odijelo zapravo potječe iz Velike Britanije, i to iz ranog 17. stoljeća, odnosno viktorijanskog doba, a u raznim varijantama razvijalo se sve do kraja 19. stoljeća.

ve dugmadi koji su se ostavljali nezakopčanima. No, prva polovina 19. st. donosi niz tehničkih otkrića kao što su tkalački stanovi i strojevi za bojenje tkanine, što je dovelo do povećane proizvodnje pamučnih tkanina prekrasnih boja i uzoraka. Tkanine su pojeftinile, razvili su se veliki dućani, stvoreni je i uveden standard veličina te je počelo industrijsko doba mode. Svi muškarci nosili su crne, mornarsko plave ili tamnoplave kapute s kariranim, kockastim ili prugastim hlačama i prsluke u osnovnim bojama.

I onda se dogodio veliki bum i prvi pravi veliki preokret u modi, a sve zahvaljujući izumu šivaćeg stroja koji je 1851. godine osmislio Amerikanac Isaac Merritt Singer. Pojavom šivaćeg stroja nastao je potpuno novi koncept masovne proizvodnje odjeće kojim se muško odijelo 19. stoljeća gotovo pretvorilo u uniformu.

Lako i brzo šivanje odjednom je otvorilo nove mogućnosti. Odijela su bila kompletirana s prslucima i košuljama, a fini šeširi i kožne cipele postali su neizostavni dio modernog muškarca. Moda je širom otvorila vrata i izmjenjivale su se nove ideje na radost svih onih koji su u odijevanju nalazili ili zaradu ili potvrdu svog statusa.

Tako muška odijela 30-ih godina 20. stoljeća vizualno pojačavaju muški torzo, a 40-ih imaju ravan i nešto duži kroj. Pedesete donose rockabilly stil te odijela s dugim jaknama i plišanim ovratnicima, ukrašenim prslucima, vrlo tankim kravatama i iznimno uske hlače s neizostavnim cipelama s debelim potplatom. Stvoreni je i dress code za zaposlenog uspješnog muškarca, tj. odjeća jednostavnih ravnih linija, kaputi ravnih krojeva, i to najčešće u crnoj boji. Desetljeće kasnije donosi Beatlese i dugu kosu, košulje jarkih boja, cvijeće na odjeći, ali i muški nakit (narukvice, ogrlice i sl.).

"Cvjetne" sedamdesete, pankerski stil, ekstravagantne frizure, poderana odjeća, uske majice s parolama, najlon, poliester i likra postaju "must have" svakog muškog bića koje slijedi modu. Deset godina poslije na modnu scenu stupaju kožne jakne, a omiljena muška odjevna kombinacija bila je jednostavna uska casual majica i sako ravnog kroja. Na nogama su mokasine bez čarapa! Poslije dolazi čudnovati punk s preširokim hlačama pa doba izlzanih i izbijejenih traperica, a tek početak novog milenija pokazuje da više ništa nije jednostavno. Nosi se gotovo sve, ali nešto je ostalo konstantna – muško odijelo! Svretime muški odjevni predmet mijenja se u kroju i dezenu tek neznatno, ali o tome u našem idućem broju.